

ایہ وراثت

تألیف: مجتبیٰ ملکی اصفہانی

سرشناسه: ملکی اصفهانی، مجتبی، ۱۳۲۲ -
 عنوان و نام پدیدآور: آیه وراثت / تالیف مجتبی ملکی.
 مشخصات نشر: قم، آفاق غدیر، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری: ۱۹ ص؛ س.م. ۱۴/۵×۲۱/۵
 شابک: 978-600-5653-32-8
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه: ص ۱۱۶؛ هم‌چنین به صورت زیر نویس.
 موضوع: تفاسیر (سوره فاطر - آیه وراثت - امامت - جنبه‌های قرآنی)
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ م/۷۱۹/۱۰۲/۱۰۲ BP
 رده‌بندی دیویی: ۲۱۸/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۲۷۵۴۹

آیه وراثت

تألیف: مجتبی ملکی اصفهانی
 ناشر: انتشارات آفاق غدیر
 طرح جلد و صفحه‌آرایی: عبدالمجید طوبانی
 نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۳
 تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۵۳-۳۲-۸

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

■ تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۷۴۸۷۸۶۶

«حق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

فهرست مطالب

دیباجه..... ۹

فصل اول: سیمای کلی آیه..... ۱۳

متن آیه وراثت..... ۱۵

دیدگاه مفسرین در مورد آیه..... ۱۷

۱. آیه بر مسئله امامت دلالت نمی‌کند..... ۱۷

۲. دلالت آیه بر اصل امامت، از احتمالات یا از مصادیق آن است..... ۲۴

ادله اربعه اول و دوم..... ۳۱

روایات..... ۳۶

بررسی روایات..... ۳۸

۳. این آیه از ادله اختصاصی امامت اهل بیت علیهم السلام است..... ۴۰

فصل دوم: تفسیر آیه..... ۴۳

تحلیل مفردات آیه..... ۴۵

۱. اورث..... ۴۵

۲. اصطفینا..... ۴۸

۳. ظالم..... ۵۷

۴. فضل..... ۶۶

۵. باذن الله..... ۷۰

محتوای سورة فاطر..... ۷۷

تفسیری که از آیه به دست می‌آید..... ۸۵

روایات..... ۹۲

فصل سوم: نتیجه‌گیری..... ۱۰۷

منابع و مأخذ..... ۱۱۵

دیباچه

یکی از اساسی‌ترین اصول دین اسلام، که تنها شیعیان به آن وفادار ماندند، اصل مترقی امامت است. اصلی که به تصریح قرآن، مکمل نبوت و حلقه اتصال و ارتباط بندگان با خداوند و عامل استمرار جریان فیوضات الهی در عالم هستی به شمار می‌رود. ادله فراوانی از قرآن، روایات و عقل بر این اصل اساسی وجود دارد. دلایلی محکم و متقن که هم بر ضرورت وجود امام و لزوم انتصاب وی از سوی خداوند ﷻ و معرفی به مردم به وسیله پیامبر ﷺ دلالت می‌کند و هم وقوع این مسأله مهم در جامعه اسلامی را اثبات می‌نماید. واقعه بزرگ غدیر خم، اگرچه اوج تجلی ابلاغ رسمی و عمومی امامت به شمار می‌رود اما در عین حال، بنابر نقل تاریخ‌نگاران و راویان بزرگ حدیث از شیعیان و اهل سنت، رسول خدا ﷺ در آخرین ساعات عمر شریف خود خواستند مطلبی را به

۱. «الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ اَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا» [المانده: ۳] امروز دین شما را برایتان کامل، و نعمت خود را بر شما تمام نمودم و اسلام را برای شما به عنوان آیینی (استوار و پایدار) پذیرفتم. به عقیده شیعیان و جمع کثیری از علمای اهل سنت، این آیه روز غدیر خم و پس از قضیه انتصاب امیرالمومنین علی ﷺ به امامت نازل گردید.

رشته تحریر درآوردند که مانع انحراف مردم بعد از رحلت ایشان می‌شد. برخی از افرادی که در آن‌جا حضور داشتند، به بهانه غلبه درد بر آن حضرت (که سبب هذیان‌گویی شده) و با شعار کافی بودن قرآن، مانع از آن ثبت حیاتی و سرنوشت‌ساز شدند!^۱ تأسف بارتر این که برخی از نویسندگان اهل سنت، این قبیل رفتارها را نه تنها نشانه ضعف و خدشه وارد کردن به عوامل آن نمی‌دانند بلکه، تأییدی بر جواز اختلاف در میان امت اسلامی و مشروع بودن اجتهاد در مقابل نص می‌دانند.^۲

بعد از رحلت پیامبر اسلام ﷺ و به دلایل گوناگون، امامت

۱. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا مَرَّتْ النَّبِيُّ ﷺ الْوَفَاةُ وَفِي الْيَتِيمِ رَجَالٌ فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَلُمُّوا أَكْتُبْ لَكُمْ خِطَابًا لَا تَجْلُوا بَعْدَهُ أَبَدًا. فَقَالَ عُمَرُ: لَا تَأْتَوْهُ بِشَيْءٍ فَإِنَّهُ قَدْ غَلَبَهُ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمْ الْقُرْآنُ حَسْبُنَا كِتَابُ اللَّهِ مَا خْتَلَفَ فِيهِ الْيَتِيمُ وَاجْتَنَبُوا قَوْمَهُمْ مَنْ يَقُولُ: قَوْمُوا يَكْتُبْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ: مَا قَدْ كُنَّا كَثُرَ اللَّغَطُ وَالْإِخْتِلَافُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَوْمُوا عَنِّي! قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ: وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَجُلًا رَجِمَهُ اللَّهُ يَقُولُ: الرَّؤْيِيَّةُ كُلُّ الرَّؤْيِيَّةِ مَا خَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَنَا ذَلِكَ الْكِتَابُ مِنْ إِيَّائِهِمْ وَاجْتَنَابَهُمْ لَعَنَهُمُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ گوید: چون زمان رحلت رسول خدا ﷺ فرا رسید، گروهی که عمر بن خطاب نیز در میان آنان بود در خانه حضور داشتند. رسول خدا ﷺ فرمود: بیایید نامه‌ای برای شما بنویسم تا هرگز پس از آن گمراه نشوید. عمر گفت: چیزی نیارید زیرا که درد بر او غلبه کرده: قرآن نزد شما هست، و کتاب خدا ما را کافی است. پس میان حاضرین در خانه اختلاف افتاد و به مخاصمه پرداختند، عده‌ای می‌گفتند: برخیزید (کاغذ بیاورید) تا رسول خدا برایتان بنویسد و عده‌ای دیگر سخن عمر را می‌گفتند. چون سر و صدا بلند شد و اختلاف بالا گرفت، رسول خدا ﷺ فرمود: از نزد من برخیزید (و مرا تنها بگذارید).
عبدالله بن عبیدالله بن عتبہ گوید: ابن عباس همیشه می‌گفت: تمام مصیبت‌ها از همان وقتی آغاز شد که با اختلاف و شلوغ کاری خود مانع از آن شدند که رسول خدا ﷺ آن نوشته را برایمان بنویسد. آمالی مفید: ۳۶؛ صحیح بخاری: ۱/ ۳۰ با اندکی اختلاف.

۲. شرح المواقف: ۸/ ۳۷۶؛ ابتکار الافکار فی اصول الدین: ۵/ ۳۷.

دستخوش تحریف و انکار قرار گرفت به گونه‌ای که بخش عظیمی از جامعه، از آثار و برکات آن محروم شدند.

اگرچه دلیل عقل بر ضرورت وجود امام در رأس جامعه اسلامی دلالت می‌کند اما در مقام استدلال و استناد برای اهل سنت که مدّعی عمل به قرآن و سنت نبوی ﷺ هستند، آیات و احادیث فراوانی در این مورد وجود دارد. آیاتی که مستقیم و غیر مستقیم بر اصل امامت و شخص امام و رهبر جامعه بعد از پیامبر ﷺ دلالت می‌کند. اما علمای اهل سنت به دلیل قرار گرفتن در مقابل عمل انجام شده پیشینیان، خود را ناگزیر از توجیه و تفسیر آن اعمال می‌دانند و لذا در بسیاری از موارد، بدستگیر می‌شوند و بی‌پایه و یا تغافل، حقیقت و واقعیت را نادیده گرفته و تلاش نموده‌اند تا آیات قرآن را براساس عقاید و باورهای خود تفسیر کنند. اگرچه این تلاش‌ها مانع از تابیدن نور حق بر اندیشه‌ها و دل‌های حوبای حقیقت نگردیده است.

یکی از آیات نورانی قرآن که بدون نیاز به توجیه، تأویل و قرینه خارجی و صرفاً با تکیه بر مفردات، ترکیب و هیأت آن می‌توان بر اصل امامت، انتصابی بودن آن از ناحیه خداوند ﷻ و انحصار آن در معصومین ﷺ استناد نمود، آیه ۳۲ سوره فاطر است. این نوشتار بر آن است تا به حول و قوه الهی، به بیان چگونگی این مهم بپردازد.

و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه أنیب